

До спеціалізованої Вченої ради
К 35.052.23
у Національному університеті
«Львівська політехніка»
м. Львів, вул. Князя Романа 1/3

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Доліновського Юрія Степановича «Особливості виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дослідження. Серед проблем, які потребують підвищеної уваги й оперативних рішень, особливе місце належить виявленню та розслідуванню злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Досвід діяльності правоохоронних органів України, аналіз криміногенних процесів у нашій державі дають підстави вважати, що серед найбільш поширених та суспільно небезпечних протиправних діянь є правопорушення, які вчиняються під час здійснення державних закупівель у сфері охорони здоров'я. Так, останніми роками сфера державних закупівель все більше привертає увагу організованих злочинних угруповань та корумпованих чиновників, які почали використовувати їх як інструмент швидкого й безкарного злочинного збагачення.

Офіційні статистичні дані про злочини, пов'язані з проведенням процедури публічних закупівель за державні кошти у сфері охорони здоров'я, не відображають реальне становище справ боротьби зі злочинністю у зазначеній сфері. Більшість таких злочинів мають латентний характер.

У боротьбі зі злочинами під час здійснення публічних закупівель особливе значення має характеристика способів їх учинення, що дає змогу

визначити: місцезнаходження, характер і вид слідів, які мають доказове значення; використання сил, засобів, методів і прийомів, необхідних для виявлення, закріплення цих слідів, установлення особистості злочинця за ознаками способу злочину; завдання й тактику необхідних для проведення слідчих (розшукових) дій та їх послідовність, що забезпечує одержання доказів й виявлення винних; пошукові заходи, необхідні для встановлення обставин, що сприяють сумнівним операціям із грошовими засобами.

Дисертантом встановлено, що для ефективної організації виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, співробітники правоохоронних органів мають володіти знаннями щодо: нормативно-правових актів, організаційної структури сфери охорони здоров'я України; підстав та порядку використання державних фінансових ресурсів на закупівлю; обігу паперових та електронних документів із організації і проведення конкурсних торгів та фінансово-господарської діяльності медичних і підприємницьких структур щодо виконання договірних зобов'язань.

Під час дослідження запропоновано заходи та визначено алгоритм дій оперативних підрозділів та контролюючих органів із виявлення злочинів, що вчиняються під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Наведено головні елементи планування розслідування злочинів, вчинених під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, до яких відносяться: оцінка отриманої первинної інформації про злочини; побудова слідчих версій скоєння злочинів (ст.ст. 191, 368, 369 КК України) і підпорядкованих злочинів (ст.ст. 205, 358, 366 КК України та ін.); визначення обставин, які підлягають встановленню в процесі розслідування даних злочинів, встановлення необхідних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, визначення послідовності їх проведення і виконавців; налагодження взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій; залучення фахівців і експертів до процесу розслідування даних злочинів.

Автором досліджено особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій в розслідуванні злочинів, що вчиняються в ході публічних закупівель в сфері охорони здоров'я, які полягають у використанні сучасних методів і прийомів з проведення обшуку, огляду документів, допиту осіб і призначення судових експертиз.

Піддано глибокому науковому аналізу особливості використання спеціальних знань у розслідуванні даних злочинів, зокрема: криміналістичних експертиз документів, комп'ютерно-технічних, бухгалтерських, фінансово-економічних, товарознавчих, будівельно-технічних, фармацевтичних та фармакологічних експертиз.

Одним з вагомих здобутків автора є визнання підготовлених за результатами дисертації пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинних Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», які забезпечують успішне виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Позитивно характеризує наукове дослідження наявність низки розроблених автором пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання процедур публічних закупівель.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхня достовірність. Не викликає зауважень зміст об'єкту та предмету дослідження. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів забезпечується шляхом застосування сукупності методів і прийомів наукового пізнання при дослідженні суспільних відносин у частині протидії злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я. Їх застосування зумовлене системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. Дисертація виконана здобувачем особисто у вигляді рукопису. Основні результати дослідження викладено в 11 публікаціях, зокрема: п'яти статтях (із них чотири – у фахових наукових

виданнях України й одна – у періодичному виданні іншої держави) та шести тезах виступів на науково-практичних заходах.

Автором правильно обрана методологія і методика дослідження, застосовані відповідно до загальноприйнятих стандартів і критичних зауважень, свідчить про репрезентативність висновків, які винесені автором на захист.

Дисертація Доліновського Юрія Степановича має достатню емпіричну базу. Автор використав статистичні дані й аналітичні матеріали ГПУ, НПУ за 2013-2017 рр.; узагальнені дані анкетування оперативних працівників НП України у різних регіонах України (всього опитано 250 осіб), а також кримінальні провадження за злочинами у рамках ст.ст. 190, 191, 205, 209, 210, 358, 364, 364-1, 365-1, 365-2, 366, 368, 369 КК України, вчиненими під час публічних закупівель; наукові та довідкові видання, законодавча й відомча нормативна база з питань регулювання процесу виявлення і розслідування зазначених злочинів. Під час виконання дослідження також використано 12-річний практичний досвід роботи дисертанта у підрозділах ДЗЕ НПУ.

Структура дисертації, логіка і послідовність розгляду питань, рівень аргументованості основних положень і висновків, форма викладення матеріалу та оформлення дослідження відповідають чинним вимогам до написання дисертаційних робіт.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації сформульовано низку нових положень і висновків, які мають вагоме значення для теорії кримінального процесу й юридичної практики. До найбільш суттєвих із них належать такі:

вперше:

– запропоновано перелік найбільш істотних причин учинення злочинів службовими особами у сфері публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, до яких належать: високий рівень корупції серед керівництва медичних

установ; недосконалість законодавства, що регулює питання публічних закупівель, тощо;

– виокремлено основні склади злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, у процесі: проведення тендерів; ведення тендерної документації; виконання укладених договорів, наведено криміналістичну характеристику кожного із них;

– визначено типові слідчі ситуації й окреслено тактичні завдання досудового розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, та розроблено алгоритм їх вирішення;

удосконалено:

– перелік службових осіб, діяльність яких стосується викриття вчинення і розслідування злочинів, пов'язаних зі здійсненням публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, до яких необхідно віднести: службових і матеріально відповідальних осіб підприємств-замовників, що здійснюють публічні закупівлі (розпорядники державних коштів); голів і членів тендерного комітету та інших;

– вчення про сліди злочинів, які вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, що містяться у різних документах (письмових, електронних). Це, зокрема: журнали реєстрації учасників торгів; протоколи засідань тендерного комітету; протоколи вибору процедури закупівлі, розкриття тендерних пропозицій, оцінки й акцепту тендерних (цінових) пропозицій тощо;

– окремі положення щодо планування й організації розслідування з урахуванням особливостей обставин, які підлягають доказуванню в кримінальних провадженнях за злочинами, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я;

– положення щодо особливостей тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій у рамках розслідування злочинів, що вчиняються під час

здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я (обшуку, огляду, допитів);

дістали подальший розвиток:

– учення про осіб, які можуть бути свідками злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я: фахівців, які працюють у державних установах у сфері охорони здоров'я і причетні до публічних закупівель; членів тендерних комітетів та співробітників, які виконують договірно-правові функції (юрисконсульти, бухгалтери, економісти та ін.);

– форми взаємодії оперативних підрозділів із контролюючими органами у рамках виявлення й розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я;

– положення щодо особливостей негласних слідчих (розшукових) дій у контексті розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я;

– підходи до використання експертних висновків за розслідуванням злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані у межах дослідження положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у:

– *правотворчості* – для вдосконалення правового регулювання процедур публічних закупівель;

– *науково-дослідній діяльності* – як теоретичне підґрунтя для подальших досліджень проблем із виявлення і розслідування злочинів у сфері публічних закупівель;

– *практичній діяльності* – з метою удосконалення оперативно-розшукових заходів із виявлення та досудового розслідування злочинів, що вчиняються під час публічних закупівель, які використовуються у діяльності

правоохоронних органів (акт впровадження Управління захисту економіки Національної поліції України від 31 січня 2018 р. № 1044);

– навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін із криміналістики, кримінального процесу, для підготовки навчально-методичної літератури (акт впровадження Львівського державного університету внутрішніх справ від 28 грудня 2017 р. № 83).

В цілому, зміст і структура дисертації відповідає вимогам, що представляються до подібного виду робіт, автореферат є ідентичним основним положенням, викладеними здобувачем у науковій праці. Мова і стиль викладення матеріалів в зазначеній роботі відповідає вимогам державного стандарту, а також є науковою монографічною працею.

Віддаючи належне позитивним сторонам дисертації Доліновського Юрія Степановича, слід зазначити, що вона не позбавлена деяких зауважень, неточностей та інших недоліків, а саме:

1. Автор дисертації на с. 73-75 говорить про високу латентність вчинення злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, яка фактично впливає на процес виявлення та розслідування. На наше переконання, варто було розкрити поняття латентності та визначити її ознаки у зазначеній сфері.

2. На с. 109-110 дисертації автор визначає заходи із викриття факту визначення переможцем тендера підставних осіб, які очолюють фіктивні підприємницькі структури. Однак автор не розкриває поняття фіктивності у підприємницькій діяльності і як вони функціонують у медичній сфері щодо забезпечення медичними засобами, що доцільно було б висвітлити у дисертації.

3. На ст. 117 дисертації визначено основні форм взаємодії оперативних підрозділів з органами Державного казначейства та Державною аудиторською службою. Не зрозуміло яким чином здійснюється інформаційна взаємодія з органами Державного казначейства щодо проведення конкурсних торгів із закупівлі медичного обладнання.

4. На с. 176 дисертації автор зазначає про формування вигідних для слідчого цілей, які спонукатимуть підозрюваного до пошуку компромісу, з використанням психологічних особливостей особистості допитуваного. У цьому випадку одним з яскравих прикладів може слугувати застосування психологічного методу «альтернативи варіантів», який полягає в ілюстрації слідчим різних можливих законних варіантів розвитку процесуальних подій щодо підозрюваного. Необхідно окреслити переваги слідчого перед підозрюваним у зв'язку із застосуванням спеціальних криміналістичних способів і прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Проте, наведені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не применшують значення дисертації як самостійного творчого дослідження, що, безперечно, має наукове та практичне значення.

Дисертація Доліновського Юрія Степановича «Особливості виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає сучасним вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, що висуваються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук на підставі публічного захисту.

Офіційний опонент:

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент



Ю.І. Дмитрик